

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ФЕНОМЕН БІБЛІОТЕК У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 вересня 2020 року

Частина I

За загальною редакцією
доктора культурології, професора,
завідувача кафедри культурології та інформаційної діяльності
Ю. С. Сабадаш

Маріуполь – 2020

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, доктор культурології, професор (голова),
С. В. Янковський, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол № 4 від 20.10.2020)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою
історичного факультету Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 21.10.2020)

Ф 42

Феномен бібліотек у сучасному світі : зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 30 вересня 2020 р. : у 3 ч. / Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський. – Маріуполь : МДУ, 2020. – Ч. I. – 68 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Феномен бібліотек у сучасному світі», яка відбулася 30 вересня 2020 року з ініціативи кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Білорусі.

У тематичних напрямках учасників конференції висвітлені актуальні питання якісних змін бібліотек, розвитку бібліотечної справи і інформаційно-культурного середовища у забезпеченні сталого розвитку України та її територіальних громад.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку бібліотек і бібліотечної справи в країні.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів
несуть автори, опублікованих у збірнику доповідей

GoogleAnalytics, Яндекс Метрика, Openstat, HotLog.

Враховуючи те, що електронні ресурси є динамічними і постійно розвиваються, необхідно вивченням процесу трансформації електронних ресурсів і внесенням відповідних змін у їх формування.

Література

1. Баркова О. В. Технологічні засади формування інформаційних ресурсів універсальної електронної бібліотеки : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.13.06 / Баркова О. В. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 24 с.

2. Гарагуля С. Проблематика каталогізації електронних ресурсів у НБУВ / С. Гарагуля // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2013. – Вип. 35. – С. 433–444.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : ЮрінкомІнтер, 2008. – 1040 с.

4. Соціологія : короткий енциклопедичний словник / уклад.: В. І. Волович, В. І. Тарасенко, М. В. Захарченко [та ін.] ; за заг. ред. В. І. Воловича. – К. : Укр. центр духовної культури, 1998. – 736 с.

УДК 021.1:001.31

С. В. Янковський

/ м. Маріуполь /

СОЦІОКУЛЬТУРНІ СВІТИ БІБЛІОТЕК-ЛАБИРИНТІВ ГУТЕНБЕРГОВОЇ ГАЛАКТИКИ І МЕРЕЖА

Впродовж століть бібліотека втілює одне з найбільших інтелектуальних досягнень людства. Академічні дослідження в Україні засновуються на ідеї, що книжкова культура є однією із форм вираження культурних потреб людини. І метафора лабіринту відображає саму сутність цієї ідеї. Нею є спрямовується інституційна стратегія розвитку, надихаючи своїх творців ілюзією ресурсного бачення. Згідно із нею кількісні показники відображають якість бібліотечного обслуговування і є основою для динамічних перетворень бібліотек. Ідея соціокультурних світів бібліотек «Гутенбергової галактики» походить із ідеї множинності світу бібліотек, який попри конкретно-історичні особливості мав спільне ядро – книжну культуру. Розуміння тягlosti книжної культури у часі є окремою справою. Основні тези даного викладу такі, що тривалість книжної культури в сучасних суспільствах підтримувалась інституційно. І в цьому сенсі варто зазначити, що в модерних суспільствах соціокультурні світи бібліотек існують у вигляді інституалізованих форм бібліотечної справи, а формами їхньої організації є національні, муніципальні (в Україні комунальні заклади), університетські, наукові бібліотеки. Зазвичай їхнє функціонування засновується на принципах формування фондів, систематизації і каталогізації фондів, обслуговуванні «користувачів». Універсальні принципи інституційного розвитку бібліотек

(не декларативні) є сегрегація, цензурування, орієнтація. Структуру інституалізованих бібліотек становлять відношення читача-бібліотекаря. В інституційному розвитку сучасних бібліотек в Україні на перший план виходять проблеми інформатизації бібліотечної справи. Із певними застереженнями, на наш погляд, можна говорити про динаміку перетворення університетської бібліотеки від доцифрової до цифрової організації своєї життєдіяльності.

Бібліотечне обслуговування доцифрової епохи засновувалось його документно-інформаційному забезпеченні. Компліментарне розуміння соціокультурних світів засновується на застосуванні інформаційних технологій для обслуговування читачів. У той час як інформаційні технології є впершу чергу комунікативними і мережевими. Сьогодні інформаційні мережі забезпечують доступ користувачів до книжкових видань паперового, електронного форматів. Звідси стало зростання універсалізації бібліотечного обслуговування у поєднанні з процесами оцифровування фондів і автоматизації книговидачі. Сучасна університетська бібліотека має не тільки задовольняти культурно-інформаційні потреби своїх користувачів, а й постає осередком виробництва інформаційних продуктів в університеті. Сучасний бібліотекар поєднує не тільки традиційні функції «посередника-провідника», а й має виступати науковцем, бути менеджером і вміти займатись промоцією власної справи в Інтернеті й соціальних мережах. Все це, на наш погляд, є свідченням зростаючої інтенсивності бібліотечної справи і має наслідком архітектонічні зміни в соціокультурному світі бібліотек.

Бібліотеки-лабіринти виростають із традиції християнської книжної культури, яка позростає із заперечення вільнодумства, віротерпимості, античної версії індивідуалізму. Християнська книжність розпочиналась із систематичного нищення античного спадку, який позначався як «поганський», «язичницький». Утім у цьому систематичному нищенні античного літературного надбання відбулась інтеграція античної літератури до потреб ученої християнської проповіді. І саме із систематизації нищення античної літератури зароджується ідея каталогізації і цензури. Згадаємо, що залишки античної літератури були взяті під контроль монастирів, згодом перейшли до підпорядкування орденів, а 1451 року папа Микола V створив апостольську бібліотеку в Ватикані – це протофеномен національних бібліотек. І легендарна бібліотека-лабіринт. Загалом ренесанс європейської книжної культури позначено творенням інституцій публічної і муніципальної бібліотек. Так, у 1525 році відкриваються двері Публічної бібліотеки Магдебурга, у 1527 р. – Ліонська муніципальна бібліотека, у 1528 р. в Берні, 1560 р. – Девентер Athenaeum в Нідерландах, у 1571 р. Лаурентійська бібліотека відкривається у Флоренції [1, с. 36]. Ми не станемо зосереджуватись на процесі творення національних бібліотечних інституцій, який тривав понад п'ятисот років, а в окремих випадках його не завершено і сьогодні. Важливо, що в цьому процесі виникають соціокультурні світи бібліотек-лабіринтів «Гутенбергової галактики». І ми сучасники є свідками того як символічний універсум цих бібліотек-лабіринтів поглинає Мережа.

Однозначної відповіді на це питання дати не можна, втім можемо окреслити певні обрії того розуміння, яке

Маємо констатувати, що в доцифрову епоху соціокультурні світи бібліотек належали до форм збереження національної пам'яті.

Ймовірно, що в цифрову епоху бібліотеки мають перетворитись на форму, що виформовують глобальну пам'ять людства.

Процес реформування вітчизняної бібліотечної справи здійснюється на засадах ресурсного бачення і орієнтується на зростання якісних показників. Це призводить до сталого процесу скорочення чисельності користувачів, витрат на отримання та робітників, які беруть участь у роботі бібліотек. І в цьому плані слід визнати той факт, що доба соціокультурних світів бібліотек-лабіринтів минула. І справа не в тому, що погані чи добрі часи для бібліотечної справи, а в тому, що бібліотеки мають рахуватись із новітньою книжною культурою цифрової епохи. Втім, означення цих обріїв є завданням подальшого осмислення, але вже не долі лабіринту і «Гутенбергової галактики», а сутності і сенсу Мрежі.

Література

1. Oswald G. Library World Records / G. Oswald. – Third Edition. – McFarland & Company, Inc. Jefferson, North Carolina, 2017. – 396 p.